

Til: KHMs styre

Fra: Museumsdirektøren

Dato: 29.10.15

S 29/15 BUDSJETT 2016-20 OG ÅRSPLAN 2016-2018 – UTFORDRINGER, PROBLEMSTILLINGER OG PRIORITERINGER - GRUNNLAG FOR STYRETS SLUTTBEHANDLING 20. DESEMBER 2015

Innledning

I styremøte den 25. september orienterte museumsdirektøren fra møtet mellom KHMs styreleder og direktør og UiO-ledelsen. Signalene fra UiO er at KHM skal holde fast ved strategi og ambisjonsnivå utformet i strategiske planer. For KHM blir det dermed en utfordring å håndtere et høyt ambisjonsnivå i en situasjon med dokumentert, vedvarende underbemanning og uforutsigbare økonomiske rammer.

UiO årsplan 2016-2018

Fra 2016 har UiO innført ny mal for årsplan. Universitetsmuseene er omtalt i forordet og i kapittelet om samfunnskontakt: «*Universitetsmuseene representerer en unik plattform for tverrvitenskapelig forskningssamarbeid og kommunikasjon med samfunnet.*» «*Universitetet ønsker å styrke museenes rolle i forskning, formidling og rekruttering.*» Det er likevel slik at den nye årsplanmodellen svekker fokus på matriseorganiseringen av UiOs virksomhet og flere av museenes (og andre enheters) kjerneoppgaver anonymiseres. KHM vil rapportere på ønskede punkter i UiOs årsplan, men må legge like stor vekt på egne planer.

KHMs økonomiske situasjon

KHMs vanskelige økonomiske situasjon bør være et velkjent tema for styret. Da museumsdirektøren tiltrådte, lå museet an til et isolert underskudd på 11 millioner. Foreløpige regnskapstall viser at museet i 2015 kan påregne et overskudd på 14 millioner, altså et forbedret driftsresultat på 25 mill. Dette er gode nyheter for museet, ikke minst fordi organisasjonen nå har gjenskapt et betydelig handlingsrom. Prognosene viser at handlingsrommet også vil være tilstede i årene som kommer. Hovedgrepene for å restrukturere økonomien skal kort nevnes her:

Nytt prissystem for billetter, med oppjusterte priser. Bedre butikkdrift.

Sterkere økonomisk styring av seksjonene, i tråd med planer og budsjetter.

Redusert lønnsvolum ved å sette stillinger vakante ved naturlig avgang.

Utviklingen er selvfølgelig gledelig. Det er imidlertid grunn til å minne om følgende: Det sterke resultatet skyldes også et meget sterkt turistår i Norge samt høy aktivitet i samfunnsutbyggingen (som påvirker den lovpålagte utgravningsaktiviteten). Nedgang i turistr trafikken og i samfunnsutbyggingen vil svekke handlingsrommet markant. KHMs økonomi er dermed fremdeles sårbar. Nedbemanningsstrategien sliter på organisasjonen og det må derfor fases inn nye stillinger som ledd i strategisk kompetansebygging. Dette vil redusere størrelsen på disponible midler.

For museet vil det være en utfordring å fortsette presset mot UiO for å sikre økt basisbevilgning, da krisebeskrivelser nå ikke lenger er helt treffende. Behovet for en styrket basisfinansiering er imidlertid fortsatt tilstede, ikke minst med tanke på rekruttering for å sikre forsvarlig basisdrift.

Hvorom allting er: Planleggingen av aktivitet i 2016 og de følgende år, kan skje med et langt større handlingsrom enn hva tilfellet har vært for de foregående.

Signaler i Statsbudsjett og fra Departementene'

I januar 2015 hadde KHM, sammen med Riksantikvaren og Arkeologisk museum i Stavanger, et miniseminar med statssekretærene i KLD og KD om den prekære underbemanningen i universitetsmuseenes kulturminneforvaltning. Til grunn for seminaret lå en meget grundig utredning av situasjonen, herunder dokumentasjon av underbemanningen. Møtet forløp på en god måte, men det har ikke kommet noe samlet utspill fra departementene i etterkant. Imidlertid har begge departementene gjort grep som kan innebære en bedring av KHMs situasjon:

KLD har besluttet at universitetsmuseene skal få kompensasjon for arbeidet som genereres i forbindelse med fylkeskommunenes undersøkelser etter KML § 9. For KHM kan dette innebære økte årlige inntekter tilsvarende ett til ett og et halvt årsverk. Dette trer i kraft fra 1. januar 2016.

I statsbudsjettet for 2016 har UiO mottatt en varig styrkning av museenes basisbudsjett på 5 mill. Innspillene fra KDs administrasjon som motiverte økningen, var nettopp underkapasiteten i kulturminneforvaltningen.

KHMs strategi for økt økonomisk handlingsrom 2016

- UiO/KHM har spilt inn en betydelig underkapasitet i kulturminneforvaltningen
- KHM har påpekt underfinansiering av kjernevirksomheten. UiO/rektoratet har gitt KHM medhold i fremstillingen (møte 17. juni 2015)
- KHM har en betydelig lavere basisfinansiering enn NHM og alle museer det er naturlig å sammenlikne seg med (51 % versus 78 % KHM/NHM)

KHM mener på denne bakgrunn at styrkingen på 5 mill fra KD, kan forstås som et avbøtende tiltak for kulturminneforvaltningen ved UiO og at den derfor i sin helhet anvendes til dette formål. En slik disponering av midlene vil være i tråd med signalene som ble gitt på møtet den 17. juni, fordi det vil være en betydelig avhjelping av KHMs sårbare finansielle situasjon.

KHM har gjort betydelige grep for å styrke inntjening og effektivisere driften, men i et langtidsperspektiv er ikke dette tilstrekkelig for å kunne realisere museets ambisjoner og mål. Skal KHM klare å realisere sine forskningsambisjoner, ikke minst mot EU, må museet ha en bemanning som også kan ivareta den omfattende lovpålagte virksomheten. Hvis ikke, står disse oppgavene i direkte konflikt til hverandre.

En styrkning av basis på 5 mill vil være et viktig skritt på vei mot en mer stabil og forutsigbar økonomi.

Saving Oseberg fase II

Første fase av Saving Oseberg (SO) avsluttes medio i 2016. Prosjektet har mottatt finansiering over statsbudsjettet 2013-2015. Det ligger ikke inne forslag om videre finansiering i fremlegget til statsbudsjett for 2016. Dette er en stor utfordring for KHM, fordi Saving Oseberg er en viktig brikke i arbeidet med å skape nye og forsvarlige rammer for visning og sikring av vikingtidsarven på Bygdøy. Prosjektet henger dermed nøye sammen med planene for nytt vikingtidsmuseum på Bygdøy. KHM har følgende strategi:

I SO fase II skal resultatene fra første fase omsettes til et pilotprosjekt for rekonservering av funnene. I denne fasen skal man prøve ut nye konserveringsteknikker som skal være holdbare på lang sikt. SO fase II var tydelig varslet i prosjektplanene som lå til grunn for Stortingets bevilgning for SO I. SO II er berammet til tre år og har kostnadsramme på 30 millioner

KHM arbeider for å få SO fase II omtalt i Nasjonalbudsjettet for 2016 og finansiert gjennom Revidert nasjonalbudsjett 2016.

En videreført bevilgning til SO II vil sikre at Kunnskapsdepartementets mål om å sikre vikingtidsfunnene fra Oseberggraven, kan realiseres.

Vikingtidsmuseet – overordnet strategi

Årspanperioden 2016-18 blir avgjørende for arbeidet med å realisere vikingtidsmuseet. I denne perioden må strategien for å sikre politisk velvilje og finansiering sikres. Det skal det ferdigstilles en strategisk plan

for Vikingtidsmuseet på Bygdøy, der forskning, formidling og bygningsutvikling presenteres som et hele og med vekt på et langsiktig utviklingspotensial. Det skal utformes milepælsplaner for prosjektets oppfølging internt ved KHM, herunder delprosjekter for utstillingsutvikling, forskning, sikring og drift/organisering. Arbeidet med innhenting av eksterne sponsormidler til utstillingsprosjektet vil representere en særskilt utfordring. I samarbeid med UiO/EA må det utvikles en hensiktsmessig intern prosjektorganisasjon, med nødvendig bemanning, riktig kompetanse og tilstrekkelig finansiering.

Forskning

KHM har høy forskningsaktivitet, men trenden er at aktiviteten er avtagende. Museet innfrir ambisjonsnivået med tanke på forskningsrådsbevilgninger, men har så langt i liten grad fått uttelling i EU. KHM vil satse aktivt på å øke finansieringen fra EU-systemet. Det legges opp til følgende strategi:

- Opprettet i 2015 professor II-stilling øremerket prosjektutvikling mot EU
- Videreutvikle prosjektportal som prosjektstøtteverktøy
- Styrke prosjektkompetanse i administrasjonen
- Systematisk kompetansebygging i forskergruppe om vikingtid, for å styrke prosjektledergrunnet for EU-søknader, posisjonering mot SFF/ERC
- Vurdere behovet for ytterligere professor II-stillinger over den strategiske rekrutteringspotten
- Satsing mot Horizon 2020 innen kulturarvsfeltet
- Evaluerer incentivordning med tanke på bedre uttelling på publikasjoner og prosjekter

Samfunnskontakt

KHM ønsker å utvikle en helhetlig kommunikasjonsplan som bygger på UiOs kommunikasjonsstrategi. Hovedgrepet er å videreutvikle museet som arena for kunnskapsformidling ved UiO:

- Tverrvitenskapelige, tverrinstitusjonelle, temporære utstillinger
- Kjerneutstillinger i Historisk museum første etasje
- Konkretisere og markedsføre Tullinløkkavisjonen
- Nettsatsing/sosiale media, herunder internasjonalisering
- Vikingtidsmuseet

- Egen kommunikasjonsstrategi

- Økt aktivitet på nett og sosiale media 2015-2016

- Profilering og integrering av forskergruppe Vikingtid og Saving Oseberg i Vikingtidsmuseet på Bygdøy.

- 11 mill. kroner satses på formidling av vikingtiden i 2016 (Viking Cruises og egne midler/andre fond)

Samlingsforvaltning

KHM anser følgende utfordringer som spesielt viktige for neste årsplansperiode:

- Etablere en strategi for KHM's engasjement i en global verden med tanke på akademisk samarbeid med minoritets- og urfolksgupper. Helhetlig strategi for repatriering.
- Etablere policy for dialog med nasjonale interessegrupper og amatørmiljøer.
- Styrke forskningsperspektivet og forenkle saksbehandlingen etter kulturminneloven..
- Oppdatere strategi for Revita (se eget avsnitt)

Revita

Bevilgningen på kr. 5 mill. fra UiO til Revita-prosjektet utløper i 2020. Midlene fra denne satsningen som har pågått siden 2003, er i hovedsak bundet opp i lønnsmidler. Et bortfall av midlene vil følgelig føre til en kraftig svekkelse av KHM's handlingsrom. Vi har tidligere bedt universitetsledelsen om at avsatte midler til

Revita gjøres permanent og legges inn i basis, senest i notat av 8. januar 2015 til universitetsledelsen «Kulturhistorisk museum – Utdypende kommentarer til ambisjoner i årsplan 2015-2017 og forutsetninger for 5-årig prognose 2015-2019». Vi har ikke fått positiv tilbakemelding på dette innspillet. Vi foreslår derfor at det i årsplan 2016-2018 anføres et tiltak om utredning av status for Revita og museets videre behov for samlingsrevisjon og sikringstiltak. Formålet er å synliggjøre behovet for en permanent styrking av samlingsforvaltningen.

Forslag til vedtak:

KHMs styre slutter seg til framlagte hovedprioriteringer for årsplan og budsjett 2016-2018, med de anmerkninger og endringer som framkom i møtet.